EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 23.5.2018
COM(2018) 421 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Portugāles 2018. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Portugāles 2018. gada stabilitātes programmu

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Portugāles 2018. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Portugāles 2018. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu[3],

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas[4],

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Komisija 2017. gada 22. novembrī pieņēma gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2018. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Tajā pienācīgi ņēma vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāru, ko Eiropas Parlaments, Padome un Komisija pasludināja 2017. gada 17. novembrī. Gada izaugsmes pētījumā iekļautās prioritātes Eiropadome apstiprināja 2018. gada 22. martā. Komisija 2017. gada 22. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Portugāle bija minēta to dalībvalstu vidū, par kurām tiks izstrādāts padziļināts pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī ieteikumu "Padomes ieteikums par eurozonas ekonomikas politiku", kuru Eiropadome apstiprināja 2018. gada 22. martā. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas

[1] OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.
[2] OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.
[3] COM(2018) 421 final.
[4] P8_TA(2018)0077 un P8_TA(2018)0078.

politiku (turpmāk "eurozonai adresētais ieteikums") Padome pieņēma 2018. gada 14. maijā.

(2) Ņemot vērā to, ka Portugāle ir dalībvalsts, kuras valūta ir euro, un ka ekonomiskajā un monetārajā savienībā tautsaimniecības ir savstarpēji cieši saistītas, Portugālei būtu jānodrošina, ka tiek pilnībā un laikus īstenots eurozonai adresētais ieteikums par ekonomikas politiku, kurš atspoguļojas turpmāk sniegtajā 1. līdz 3. ieteikumā.

(3) 2018. gada ziņojums par Portugāli[5] tika publicēts 2018. gada 7. martā. Tajā bija izvērtēts, kā Portugāle īstenojusi tai adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma 2017. gada 11. jūlijā, turpmākie pasākumi, kas veikti pēc iepriekšējos gados pieņemtajiem ieteikumiem, un Portugāles progress virzībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" valsts mērķu sasniegšanu. Tajā bija ietverts arī padziļināts pārskats, kurš veikts saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu un kura rezultāti arī tika publicēti 2018. gada 7. martā[6]. No Komisijas veiktās analīzes secināms, ka Portugālē pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Konkrētāk, lielās neto ārējās saistības, lielais privātā sektora un valsts parāds un ienākumus nenesošo aizdevumu lielais īpatsvars rada neaizsargātību maza produktivitātes pieauguma apstākļos. Ir nepieciešams piesardzīgs tekošā konta stāvoklis un konkurētspējas ieguvumu saglabāšana, lai nodrošinātu neto ārējo saistību korekciju. Privātā sektora parāda lielā attiecība turpina samazināties atsāktā nominālā IKP pieauguma un nedaudz negatīvas kredītu plūsmas rezultātā, un paredzams, ka valsts parāda attiecībai pret IKP būs tendence samazināties, ņemot vērā joprojām pastāvošo vajadzību samazināt aizņemto līdzekļu īpatsvaru. Finanšu sektora intervences palīdzēja samazināt stabilitātes riskus, lai gan bankas joprojām cieš no zemas rentabilitātes un ienākumus nenesošo aizdevumu liela (tomēr sarūkoša) apjoma. Lielāks produktivitātes pieaugums ir būtisks, lai uzlabotu izredzes attiecībā uz konkurētspēju, aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu un izaugsmes potenciālu. Bezdarba līmenis vairākus gadus ir strauji samazinājies. Joprojām saglabājas politikas nepilnības, jo īpaši attiecībā uz to pasākumu īstenošanu, kas paredzēti, lai samazinātu ienākumus nenesošu aizdevumu apjomu un uzlabotu darījumdarbības vidi. Būs jāuzrauga tas, kā tiek pieņemti un īstenoti vairāki reformu plāni, tostarp pasākumi darba tirgus segmentācijas problēmu risināšanai un fiskālās jomas strukturālās reformas, kuru mērķis ir uzlabot publisko finanšu ilgtspēju.

(4) Portugāle savu 2018. gada valsts reformu programmu un 2018. gada stabilitātes programmu iesniedza 2018. gada 27. aprīlī. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus. Stabilitātes programmā prognozēta valsts parāda attiecības pret IKP stabila samazināšanās. Portugāles valsts reformu programmā ir ietvertas gan īstermiņa, gan vidēja termiņa saistības, kā arī 2018. gada ziņojumā par valsti identificētās problēmas. Tajā jo īpaši paziņoti pasākumi kvalifikāciju un inovācijas jomā, kuri var uzlabot produktivitāti un palielināt Portugāles eksporta vērtību. Piedāvātā stratēģija ienākumus nenesošo aizdevumu apjoma samazināšanai, kā arī rīcība uzņēmumu kapitalizācijas veicināšanai sekmē Portugāles ekonomikas parādsaistību samazināšanu un banku bilanču sakārtošanu. Kopumā iesniegto programmu efektīva īstenošana atbalstītu nelīdzsvarotības korekciju.

(5) Attiecīgie šai valstij adresētie ieteikumi ir ņemti vērā, plānojot Eiropas strukturālos un investīciju fondus 2014.–2020. gada plānošanas periodam. Kā paredzēts Eiropas

[5] SWD(2018) 220 final.
[6] COM(2018) 120 final.

Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1303/2013[7] 23. pantā, Komisija var pieprasīt dalībvalstij pārskatīt tās partnerības nolīgumu un attiecīgās programmas un ierosināt grozījumus, ja tas vajadzīgs, lai palīdzētu īstenot attiecīgos Padomes ieteikumus. Sīkāku informāciju par minētā noteikuma izmantošanu Komisija ir sniegusi Norādēs par to, kā piemērojami pasākumi, kuri saista Eiropas strukturālo un investīciju fondu efektivitāti ar pareizu ekonomikas pārvaldību[8].

(6) Uz Portugāli pašlaik attiecas Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvā daļa, un tai piemēro pārejas noteikumu par parādu. Savā 2018. gada stabilitātes programmā Portugāle plāno 2018. un 2019. gadā sasniegt nominālo deficītu attiecīgi 0,7 % apmērā no IKP un 0,2 % apmērā no IKP un līdz 2021. gadam panākt turpmākus uzlabojumus līdz pārpalikumam 1,4 % apmērā no IKP. Minētajos plānos nav ņemts vērā, ka banku atbalsta pasākumu rezultātā, sākot no 2019. gada, iespējams, palielināsies deficīts. Tiek plānots, ka vidēja termiņa budžeta mērķis, proti, strukturālais pārpalikums 0,25 % apmērā no IKP, tiks sasniegts līdz 2020. gadam. 2018. gada stabilitātes programmā ir prognozēts, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2018. gadā sasniegs 122,2 % un 2019. gadā — 118,4 %, un tad 2021. gadā tā būtu 107,3 %. Makroekonomikas scenārijs, kas ir minēto budžeta prognožu pamatā, ir ticams attiecībā uz 2018. gadu, bet labvēlīgs attiecībā uz turpmākajiem gadiem. Vienlaikus tie pasākumi, kas ir vajadzīgi, lai no 2018. gada sekmētu plānoto deficīta mērķu sasniegšanu, nav pietiekami precizēti.

(7) Portugāles 2018. gada stabilitātes programmā ir norādīts, ka 2017. gadā notikušo plaša mēroga mežu ugunsgrēku ietekme uz budžetu bijusi ievērojama, un sniegti atbilstoši pierādījumi par minēto papildu budžeta izmaksu apmēru un veidu. Konkrētāk, stabilitātes programmā norādīts, ka 2018. gada budžetā ietverti ārkārtas izdevumi aptuveni 0,07 % apmērā no IKP saistībā ar preventīviem pasākumiem valsts teritorijas aizsardzībai pret ugunsgrēkiem. Stabilitātes programmā ir norādīti izdevumi saistībā ar ārkārtas situāciju pārvarēšanu, kas klasificēti kā vienreizēji pasākumi, kā arī izdevumi preventīviem pasākumiem. Ņemot vērā šo izdevumu integrēto raksturu un tā kā tie ir tieši saistīti ar 2017. gada plaša mēroga mežu ugunsgrēkiem, piemērojot "ārkārtēju apstākļu" klauzulu, varētu apsvērt īpašu režīmu izdevumiem aizsardzībai pret mežu ugunsgrēkiem. Saskaņā ar Komisijas datiem attiecināmie papildu izdevumi preventīviem pasākumiem 2018. gadā sasniedz 0,07 % no IKP. Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punktā un 6. panta 3. punktā paredzētie noteikumi atļauj šos papildu izdevumus, jo nepieredzēti plašā mēroga mežu ugunsgrēki ir uzskatāmi par ārkārtējiem apstākļiem, to ietekme uz Portugāles publiskajām finansēm ir ievērojama un stabilitāte netiktu apdraudēta, pieļaujot pagaidu novirzi no korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai. Galīgais novērtējums, t. sk. par attiecināmajām summām, tiks veikts 2019. gada pavasarī, pamatojoties uz Portugāles iestāžu sniegtajiem novērotajiem datiem par 2018. gadu.

(8) Padome 2017. gada 11. jūlijā ieteica Portugālei nodrošināt, ka valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma temps[9] 2018. gadā nepārsniedz 0,1 %, kas atbilst

---

[7] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.).

[8] COM(2014) 494 final.

[9] Valdības neto primāros izdevumus veido kopējie valdības izdevumi, izņemot procentu izdevumus, izdevumus saistībā ar Savienības programmām, kas ir pilnībā izlīdzināti ar ienākumiem no Savienības

gada strukturālajai korekcijai vismaz 0,6 % apmērā no IKP. Vienlaikus tika norādīts, ka 2018. gada budžeta plāna projekta izvērtējumā un sekojošajā 2018. gada budžeta rezultātu izvērtējumā būs pienācīgi jāņem vērā mērķis panākt tādu fiskālo nostāju, kas palīdz gan stiprināt notiekošo atlabšanu, gan nodrošināt publisko finanšu stabilitāti. Pēc izvērtējuma par atlabšanas noturīgumu Portugālē, ko Komisija veica saistībā ar atzinumu par Portugāles budžeta plāna projektu, vienlaikus pienācīgi ņemot vērā Portugāles ilgtspējas problēmas, šajā sakarā nav nepieciešams ņemt vērā papildu elementus. Pamatojoties uz Komisijas 2018. gada pavasara prognozi, pastāv risks 2018. gadā, kā arī 2017. un 2018. gadā, kopā ņemot, būtiski novirzīties no ieteiktās korekcijas.

(9) 2019. gadā, ņemot vērā to, ka Portugāles vispārējās valdības parāda attiecība pārsniedz 60 % no IKP un prognozētā izlaides starpība ir 1,3 %, valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma tempam[9] nebūtu jāpārsniedz 0,7 %, kas atbilst gada strukturālajai korekcijai 0,6 % apmērā no IKP, kā noteikts prasību matricā saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu. Nemainīgas politikas apstākļos pastāv risks 2019. gadā, kā arī 2018. un 2019. gadā, kopā ņemot, būtiski novirzīties no minētās prasības. Vienlaikus tiek prognozēts, ka 2018. un 2019. gadā Portugāle izpildīs pārejas noteikumu par parādu. Kopumā Padome uzskata, ka 2018. gadā būtu jāveic vajadzīgie pasākumi, lai ievērotu Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus. Piesardzīga pieeja būtu izmantot jebkādus neparedzētus ieņēmumus tam, lai vēl vairāk samazinātu vispārējās valdības parāda attiecību.

(10) Valsts parāda saglabāšanu atmaksājamā līmenī ir iespējams nodrošināt ar ilgtspējīgas fiskālās konsolidācijas palīdzību, veicot publisko finanšu strukturālu uzlabojumu, kas panākams, pastiprinot ieņēmumu iekasēšanu un izdevumu kontroli. Lai uzlabotu izdevumu kontroli, ir svarīgi efektīvi īstenot saistību kontroles likumu, stingri un savlaicīgi īstenot budžeta ietvarlikumu un pastāvīgi veikt izdevumu pārskatīšanu un racionalizācijas pasākumus. Joprojām ievērojamas grūtības vērojamas saistībā ar budžeta plānošanu un izpildi, jo īpaši veselības nozarē, kur vēl arvien ir ļoti augsts kavēto maksājumu līmenis, kas norāda arī uz grāmatvedības kontroles un vadības prakses nepilnībām. Ilgtspējīgas fiskālās konsolidācijas sakarā būtu jārisina augsto un aizvien pieaugošo ar sabiedrības novecošanu saistīto izmaksu problēma. Vidējā termiņā ir sagaidāms, ka augstāki ar novecošanu saistītie fiskālie riski lielā mērā attieksies uz pensiju finansēšanas izmaksām, savukārt ar veselības aprūpi saistītās izmaksas palielinās spiedienu ilgtermiņā. Pasākumi pensiju sistēmas ilgtspējas uzlabošanai vidējā termiņā kopā ar visaptverošu stratēģiju ar veselību saistīto novecošanas izmaksu mazināšanai palīdzētu novērst šos riskus.

(11) Arī izdevumu kontrole, parādu pārvaldība un valstij piederošo uzņēmumu vispārējās finansiālās stabilitātes uzlabošana varētu ievērojami sekmēt publisko finanšu strukturālu uzlabojumu. Lai gan kopējie neto ienākumi joprojām ir negatīvi, valstij piederošo uzņēmumu darbības rezultāti pēdējos gados kopumā ir uzlabojušies, izņemot veselības nozari, kur tie ir pasliktinājušies. Arī vispārējās valdības sektorā iekļauto publisko sabiedrību kopējais nekonsolidētais parāds joprojām ir augsts, — 2017. gada beigās tas bija aptuveni 19,0 % no IKP. Tiek veikti valstij piederošo uzņēmumu uzraudzības uzlabošanas pasākumi, taču to ietekme vēl būs jāvērtē. Notiekošajai parādu pārvaldībai un valstij piederošo uzņēmumu rekapitalizācijas

---

fondiem, un nediskrecionāras izmaiņas saistībā ar bezdarbnieku pabalstu izdevumiem. Valsts finansētā bruto pamatkapitāla veidošanas līmenis ir izlīdzināts 4 gadu laikposmā. Ir ņemti vērā tiesību aktos paredzētie diskrecionārie ieņēmumu pasākumi vai ieņēmumu palielinājumi. Vienreizēji pasākumi gan ieņēmumu, gan izdevumu jomā ir atskaitīti.

plānam būtu jāsamazina parādsaistības un procentu izdevumi, taču labus stimulus varētu pastiprināt, nodrošinot prognozējamu un pārredzamu regulējumu attiecībā uz ierobežotiem budžeta pārvietojumiem.

(12) Darba tirgus atlabšana turpinās līdz ar spēcīgāku ekonomikas sniegumu. 2017. gadā ekonomikā tikai izveidoti apmēram 150 000 darbvietu, un nodarbinātības līmenis (vecumā no 20 līdz 64 gadiem) 2017. gadā palielinājās līdz 73,4 %, atgriežoties pirmskrīzes līmenī. Bezdarba līmenis ievērojami kritās un tagad ir zemāks nekā vidēji eurozonā. Strauji ir samazinājies arī ilgtermiņa bezdarba līmenis, tomēr tas joprojām ir salīdzinoši augsts. Papildus aktīvi īstenotai darba tirgus politikai, atbrīvojumiem no sociālā nodrošinājuma iemaksām un valsts nodarbinātības dienesta piedāvātam individuāli pielāgota atbalsta modelim darba meklētājiem Portugāle 2018. gadā plāno izveidot arī vienotus kontaktpunktus nodarbinātības jomā. Tiem varētu būt liela nozīme iesaistīšanas darba tirgū pasākumu tvēruma paplašināšanā. Arī nabadzības un nevienlīdzības rādītāji ir turpinājuši uzlaboties. Nabadzības riska vai sociālās atstumtības rādītājs tuvojas ES vidējam līmenim, un 20 % nabadzīgāko mājsaimniecību ienākumu daļa kopš 2015. gada ir palielinājusies. Tomēr ienākumu nevienlīdzības līmenis joprojām ir augsts. Turklāt sociālo pārskaitījumu (izņemot pensijas) efektivitāte attiecībā uz cilvēku izkļūšanu no nabadzības ir maza, minimālo ienākumu shēmas atbilstība (lai gan uzlabota) joprojām ir ierobežota un mājokļu pieejamība cenu ziņā kļūst par arvien lielāku problēmu mājsaimniecībām ar maziem ienākumiem.

(13) Lai gan 2017. gadā ievērojami pieaudzis pastāvīgu darbvietu skaits, pagaidu darbinieku īpatsvars saglabājās stabilā 22 % līmenī, kas joprojām ir viens no augstākajiem rādītājiem ES. 2017. gadā šādā situācijā pret savu gribu bija aptuveni 82 % pagaidu darbinieku. Lai gan arvien lielāks skaits cilvēku pāriet no pagaidu darba uz pastāvīgu darbvietu, terminēti līgumi joprojām ir visizplatītākā nodarbinātības forma bezdarbniekiem, kuri atrod darbu. Turklāt krīzes laikā palielinājās pagaidu darbinieku un pastāvīgo darbinieku darba samaksas atšķirības (kas jau tā bija lielas). Pastāvīgu darbvietu izveides veicināšanas pasākumi (piemēram, *Contrato-Emprego*) un atbrīvojumi no sociālā nodrošinājuma iemaksām apmaiņā pret tādu cilvēku pieņemšanu darbā, kuri pieder pie neaizsargātām grupām, ir izrādījušies efektīvi, taču to tvērums ir ierobežots. Daži nodarbinātības aizsardzības tiesību aktu aspekti un sarežģītas tiesas procedūras joprojām var atturēt no pieņemšanas darbā uz beztermiņa darba līguma pamata. Tomēr pašlaik nav plānots pārskatīt tiesisko regulējumu attiecībā uz atlaišanu. Valdība plāno veikt pasākumus darba tirgus segmentācijas mazināšanai un šajā sakarā rīko trīspusējās apspriešanās ar sociālajiem partneriem.

(14) Pieaugušo iedzīvotāju vispārējais prasmju līmenis joprojām ir viens no zemākajiem Eiropā un kaitē valsts inovācijas potenciālam un konkurētspējai. Tas attiecas arī uz digitālajām prasmēm: 2017. gadā tikai 50 % iedzīvotāju vecumā no 16 līdz 74 gadiem bija apguvuši digitālās prasmes pamata vai augstākā līmenī (salīdzinot ar ES vidējo rādītāju — 57 %). Šajā sakarā tiek īstenotas programmas (piemēram, *Qualifica* un nacionālā digitālo prasmju iniciatīva *Incode 2030*), taču to efektivitāte darba ņēmēju pamatprasmju (rēķinpratības, rakstpratības un digitālo prasmju) uzlabošanā un galu galā produktivitātes palielināšanā būs atkarīga no piedāvātās apmācības kvalitātes un tvēruma, neaprobežojoties tikai ar prasmju atzīšanu. Lai gan fakti liecina, ka nesenais minimālās darba algas pieaugums (kas sasniedz 18,3 % kumulatīvo pieaugumu kopš 2014. gada) nav kaitējis mazkvalificēto darba ņēmēju nodarbinātības līmenim, ievērojamais aptverto darbinieku skaita palielinājums līdz

20,4 % 2017. gada trešajā ceturksnī radīja pieaugošu darba algu kompresiju. Tādējādi var samazināties prasmju piemaksas pie algas, jo īpaši mazkvalificēto un vidēji kvalificēto darba ņēmēju vidū, un tas mazinātu stimulu mazkvalificētiem darba ņēmējiem ieguldīt izglītībā un apmācībā. Valdība kopā ar sociālajiem partneriem cieši uzrauga minimālās darba algas attīstību.

(15) Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas līmenis joprojām ir augstāks nekā vidēji ES, taču ilgtermiņā tam ir tendence samazināties, daļēji pateicoties pasākumiem, kas tiek īstenoti, lai veicinātu sekmīgu izglītību un samazinātu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājus. Izglītības rezultāti turpina uzlaboties, tomēr ir bažas par objektivitāti, jo to izglītojamo īpatsvars, kuriem ir sliktas sekmes, apakšējā un augšējā sociāli ekonomiskajā kvartilē ievērojami atšķiras. Augstākās izglītības apguve (vecumā no 30 līdz 34 gadiem) samazinājās no 34,6 % 2016. gadā līdz 33,9 % 2017. gadā, t. i., krietni zem valsts mērķa — 40 % līdz 2020. gadam. Neskatoties uz zinātnes, inženierzinātnes, tehnoloģijas un matemātikas absolventu augsto nodarbinātību, minētajās jomās tiek uzņemts ļoti maz studentu.

(16) Neskatoties uz Portugāles pētniecības un inovācijas sistēmas pēdējo gadu pozitīvo attīstību, īpaši cilvēkresursu un zinātniskās ražošanas kvantitātes un kvalitātes ziņā, joprojām ir vispārēji, būtiski trūkumi, kas kavē akadēmisko un uzņēmējdarbības aprindu ciešākas sadarbības kultūras izveidi un attiecīgu apstākļu nodrošināšanu. Šie trūkumi ietver šķēršļus zināšanu un tehnoloģijas nodošanai, pētniecības rezultātu komercializācijai, kā arī pētniecības karjeras attīstības iespējas, kas nepietiekami stimulē pētniekus izmēģināt iespējas, ko dod ar uzņēmējdarbību saistīta pētniecība un sadarbība ar nozari. Turpmāka informēšana par intelektuālā īpašuma jautājumiem un šo jautājumu skaidrošana attiecībās starp akadēmiskajām un uzņēmējdarbības aprindām varētu palīdzēt samazināt līgumu mērķu izpildes laiku, ekonomikā sekmēt zinātnes atziņu pārvēršanu naudas izteiksmē un to ekonomisko potenciālu.

(17) Tiek īstenota visaptveroša stratēģija ienākumus nenesošo aktīvu apjoma ātrākai samazināšanai. Ar tās palīdzību ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvars ir samazināts no 17,2 % bruto aizdevumu 2016. gada beigās līdz 14,6 % 2017. gada trešajā ceturksnī. Īpaši bažas raisa uzņēmumu ienākumus nenesošie aizdevumi, kuru īpatsvars ienākumus nenesošo aizdevumu kopējā apjomā ir aptuveni divas trešdaļas. Uzņēmumu ienākumus nenesošo aizdevumu attiecība pret aizdevumu kopsummu joprojām ir augsta: 26,6 % no bruto aizdevumiem. Ir svarīgi noregulēt problēmu ar aktīviem, kuru vērtība ir samazinājusies, lai atbrīvotu kredītu piedāvājumu jauniem ieguldījumiem un ilgtspējīgai izaugsmei. Tomēr procedūras, ko piemēro maksātnespējīgām sabiedrībām, un neaktīvais sekundārais tirgus aktīviem, kuru vērtība ir samazinājusies, joprojām būtiski kavē ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvara samazināšanu. Lai gan kapitāla palielinājumi kopā ar pasākumiem, kas tiek veikti, lai samazinātu izmaksas, uzlabo finanšu sektora perspektīvas, rentabilitāte joprojām ir zema, riska darījumu īpatsvars — liels un kapitāla rezerves — vājas.

(18) Finansējuma un kapitāla pieejamība joprojām ir liela problēma Portugāles ekonomikā. Finansējuma un jo īpaši pašu kapitāla stabila pieejamība ir atzīta par vienu no galvenajām Portugāles uzņēmumu problēmām, ko vēl vairāk saasina aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas spiediens. Relatīvā izteiksmē alternatīvu finanšu avoti joprojām ir nebūtiski. Pēdējos gados ir sāktas jaunas programmas un izveidotas jaunas kredītlīnijas, kā arī turpināta uzņēmējdarbības vides vienkāršošana, taču joprojām ir iespējams veikt uzlabojumus. Vienlaikus ienākumus nenesošo aizdevumu un uzņēmumu parāda līmenis vēl arvien ir augsts, un ieguldījumu vide uzlabotos, ja tiktu veikta kapitāla sadale par labu ražīgākiem uzņēmumiem.

(19) Neskatoties uz progresu tādu horizontālu jautājumu administratīvās vienkāršošanas ieviešanā, kuri ietekmē pilsoņu un uzņēmumu ikdienu, regulatīvie un administratīvie šķēršļi konkrētās nozarēs joprojām kavē ieguldījumus un resursu efektīvu sadali. Šajā sakarā ir ļoti vajadzīgas konkrētu nozaru reformas: procesuālo darbplūsmu uzlabošana, saīsinot termiņus lēmumu pieņemšanai, atkāpšanās no klusēšanas procedūras principa tikai ļoti retos gadījumos un atļauju piešķiršanas shēmu, kas paredz daudzu dokumentu iesniegšanu, aizstāšana ar "atbildības deklarācijām". Administratīvie izdevumi būvniecības nozarē būtu jāsamēro ar reālajām izmaksām. Konkurence publiskajos iepirkumos joprojām ir neliela. Publiskā iepirkuma kodeksa pārskatīšanas mērķis ir veicināt pārredzamību un konkurenci un uzlabot publisko līgumu administrēšanu. Būtu jāuzrauga šo jauno noteikumu īstenošana, t. sk. stingrāku noteikumu ietekme uz līgumu tiešu piešķiršanu. Lai gan Portugāles tiesu sistēmas efektivitāte turpina uzlaboties, tiesvedības ilgums administratīvajās tiesās joprojām ir problēma. Turklāt uzņēmumi joprojām uzskata, ka korupcija un pārredzamības trūkums ir jomas, kas rada bažas. Lai gan joprojām notiek progress attiecībā uz saukšanu pie atbildības par korupciju, līdz šim nav panākti pietiekoši labi rezultāti valsts iestāžu profesionālās godprātības kultūras uzlabošanā.

(20) Kopš finansiālās palīdzības programmas īstenošanas ir bijis par maz regulējuma reformu, un reformas, par kurām šajā kontekstā ir panākta vienošanās, ir apturētas vai dažkārt pat mainītas. Uzņēmumu grupām ir aizliegts sniegt vairākus profesionālos pakalpojumus. Papildu normatīvie akti, ar kuriem tiek reglamentēti konkrēti profesionālie uzņēmējdarbības pakalpojumi, jo īpaši juridiskie pakalpojumi, nav tik vērienīgi kā ietvarlikums attiecībā uz tādiem izšķirošiem aspektiem kā juridiskā forma, kapitāla daļu vai akciju turēšana, pārvaldība, reklāma un daudzdisciplīnu prakse. Būvniecības pakalpojumu sniedzēju atļauju un reģistrācijas sistēmas reforma tika ierobežotā mērā papildināta ar kontroles samazināšanu attiecībā uz instalēšanas pakalpojumiem un ēku kontroli.

(21) Komisija 2018. gada Eiropas pusgada ietvaros ir veikusi Portugāles ekonomikas politikas visaptverošu analīzi un publicējusi to 2018. gada ziņojumā par šo valsti. Tā ir arī novērtējusi 2018. gada stabilitātes programmu un 2018. gada valsts reformu programmu un to, kā īstenoti Portugālei iepriekšējos gados adresētie ieteikumi. Komisija ņēma vērā ne tikai programmu lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas nodrošināšanā Portugālē, bet arī to, kādā mērā tās atbilst Savienības noteikumiem un norādēm, ņemot vērā vajadzību nostiprināt Savienības vispārējo ekonomikas pārvaldību, turpmākajos valsts lēmumos nodrošinot Savienības līmeņa ieguldījumu.

(22) Ņemot vērā šo novērtējumu, Padome ir izskatījusi 2018. gada stabilitātes programmu, un tās atzinums[10] ir atspoguļots jo īpaši 1. ieteikumā.

(23) Padome ir izskatījusi valsts reformu programmu un stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas padziļināto pārskatu un šo novērtējumu. Padomes ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. līdz 3. ieteikumā,

AR ŠO IESAKA Portugālei 2018. un 2019. gadā rīkoties šādi.

1. Nodrošināt, ka valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma temps 2019. gadā nepārsniedz 0,7 %, kas atbilst gada strukturālajai korekcijai 0,6 % apmērā no IKP. Izmantot neparedzētos ieņēmumus tam, lai ātrāk samazinātu vispārējās valdības parāda attiecību. Uzlabot izdevumu kontroli, izmaksu lietderību un

[10] Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktu.

atbilstošu budžeta plānošanu, jo īpaši veselības nozarē, īpašu uzmanību pievēršot kavēto maksājumu skaita samazināšanai slimnīcās. Uzlabot valstij piederošo uzņēmumu finansiālo stabilitāti, jo īpaši palielinot to kopējos neto ienākumus un samazinot parādu.

2. Sekmēt vidi, kas veicina pieņemšanu darbā ar beztermiņa līgumiem, t. sk. pārskatīt tiesisko regulējumu, apspriežoties ar sociālajiem partneriem. Palielināt pieaugušo iedzīvotāju prasmju līmeni, t. sk. digitālo līdzekļu lietošanas prasmes, stiprinot un paplašinot pieaugušo izglītojamo kvalifikācijas celšanas programmu mācību komponentes tvērumu. Uzlabot augstākās izglītības apguvi, jo īpaši zinātnes un tehnoloģijas jomā.

3. Uzlabot maksātnespējas un piedziņas procedūru efektivitāti un samazināt šķēršļus ienākumus nenesošo aizdevumu sekundārajā tirgū. Uzlabot finansējuma pieejamību uzņēmumiem. Mazināt administratīvo slogu, saīsinot procedūru termiņus, vairāk izmantojot klusēšanas procedūru un samazinot dokumentu iesniegšanas prasības. Atcelt joprojām pastāvošus regulatīvus ierobežojumus, nodrošinot ietvarlikuma pareizu īstenošanu attiecībā uz stingri reglamentētām profesijām. Palielināt administratīvo tiesu efektivitāti, *inter alia* samazinot tiesvedības ilgumu.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs